

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ

Dragi tovariš urednik!

Solsko leto se bliža svojemu koncu in s tem v zvezi je postalo aktualno vprašanje premestitve nas mladih slovenskih učiteljev v Južni Srbiji nazaj v Slovenijo. Prišel je čas za odločitev. Toda, verjemite mi, dragi tovariš urednik, da ne vem, kaj naj storim. Poglejte v čem je stvar:

V »Tovarišu«, ki ga prejmem in v drugih slovenskih časopisih, v kolikor jih dobim, stalno čitam o napadih na nas — slovenske učitelje. V visokih planinah ob bolgarski meji živim, daleč od vsega tega dogajanja, pa si zato ne morem ustvariti jasne slike, zakaj vsi ti napadi. Prav za prav ne, saj sem si ustvaril jasno sliko o vsem tem, in trdno sem uverjen, da je ta moja slika prava, ker sem vse do zadnjega živel v Sloveniji, pa jo dobro poznam. Toda kaj mi pomaga to, če se vrnem nazaj v Slovenijo, pa bom tam slab učitelj, narodu škodljiv, zapeljiv njegov in ne vem, kaj še vse. In če bi tudi hotel biti drugačen, verjemite mi, dragi tovariš, saj ne bom mogel. Ni, da bi v svojem triindvajsetem letu menjal svoje prepričanje in svojo naravo, to bi se moglo storiti takrat, ko sem bil še otrok, ko prepričanja še nisem imel, zdaj pa je prepozno. Slab in nenaroden učitelj, narodu škodljiv in zapeljivalec njegov, vidite tovariš urednik, pa zopet nočem biti. Zato res ne vem, kaj naj storim.

Poglejte, tu doli učim deco tega naroda, ki ga v začetku, ko sem prišel, prav nič nisem poznal, ne njega samega, ne duše njegove in ne njegovih potreb. Pa mi ni nihče rekel, da sem tujec, da nisem odrasel sredi njih in iz njih. Kot katolik sem naučil njihovo najmlajšo deco v prvem razredu, v njihovi pravoslavni veri se pokrižati, pravoslavni očenaš moliti, še sedaj jih učim, vse štiri razrede, pravoslavne veroizpovedi, ker duhovnik ne more priti tako daleč v te moje hribe. In vsak dan prekrizam roke na prsih z njimi, da molimo pravoslavno molitev pred in po pouku. Kadar je hišna slava pri kakem kmetu, se pri obredu rezanja kolača prekrizam po naše, molim po naše. Pa, vidite, še nihče mi ni očitil, da sem katoličan in da sem zato narodu tujec, da odtujujem njihove otroke Bogu in da je naša šola brez Boga. Ni ga, ki bi me sovražil, ne za to, ne za ono. Nasprotno, verjemite mi, zelo radi me imajo in boje se, da drugo leto ne bi odšel. Pa ne mislite, da morda niso verni, in da jim je zato vse eno, kakšne vere je njih učitelj. Ne, tovariš urednik! Vi sami dobro veste, da je bila njih vera in cerkev tista, ki jim je ohranila njih narodno zavest in ponos, njih ljubezen do svobode in svoje zemlje, da niso utonili v turškem morju, ki jih je preplavilo za dolgo dobo 540 let. Vera in cerkev jih je rešila — kako bi se moglo to zgoditi, če narod ne bi bil veren.

Nisem jih učil, kako naj sejejo in orjejo — »kako prideluje se krompir najbolji, kako odpravljajo se ovcam garje« — kot sta zapisala Prešeren in »Toti list«, pa me imajo vseeno radi. Da sem dober učitelj, pravijo. Nisem jim ustanovljal prosvetnih društev, niti drugih, pa zopet me imajo radi. To spravljajte, gospod urednik, v zvezo z njih kulturo. To je prava srčna kultura. Neke širina je v srcih teh ljudi tukaj, nič zaprtega in nič črnega ni v njih dušah. Zreli in zdravi so ljudje v svojih srcih, kajti veliko trpljenje jih je napravilo zrele. Prav nad mojo vasjo, tovariš urednik, so planine »Čupino brdo« in »Redke bukve«, ki sta v svetovni vojni tako jasno dokazali zrelost in življenjsko sposobnost tega naroda.

Upam, da me, tovariš urednik, sedaj razumete, zakaj res ne vem, kaj naj storim. Ali naj se vrnem nazaj v Slovenijo ali naj ostanem tukaj. Tujec v slovenski zemlji, kot učitelj, ne bo hotel postati. Ne hotel bi, da bi narodu škodoval in ga zapeljeval. Razumeli pa me boste, da tukaj zopet ne bi rad ostal. Mlad sem še, pa mi je težko živeti brez duševne hrane, ki jo tu nimam.

Veste — tovariš urednik — v tistih treh letih, ko sem čakal na učiteljsko službo, sem si služil kruh v pisarnah trgovskih podjetij. Svetujte mi, ali ne bi bilo bolje, da se vrnem zopet nazaj v trgovino. Vse nekam bolj pošteno se mi zdi tam, kot pa je poštenje pri napadih na slovensko učiteljstvo. Se ne godi tudi Vam tako, gospod urednik?

Vidite, zarad vsega tega, ne vem kaj bi. Vi ste najbližji temu dogajanju, zato sem se obrnil na Vas za svet. Pričakoval ga bom. Prosim Vas. Če pa od Vas ne dobim, se bom obrnil na uredništva vseh slovenskih časopisov zanj. Pa mi ne zamerite tega zadnjega stavka.

Vas tovariško pozdravljam!

DRAGI TOVARIS!

Prav dobro razumem, da so razni napadi na učiteljstvo delovali na Vas tako porazno, da se sprašujete, ali bi bilo boljše ostati na sedanjem mestu nego zaprositi za premestitev v Slovenijo. Naj Vam svetujem, pravite! Toda tega ne morem. Če zadevo dobro premislite, boste uvideli, da je vendarle najpametneje, če zadevo sami preudarite in se odločite za ono, kar se Vam dozdeva boljše.

Glede napadov samih Vam pa v tolažbo povem, da ti ne prihajajo iz ljudstva, marveč so samo umski proizvodi nekaterih prenapetežev, ki bi seveda prav radi pridobili popoln vpliv na ljudstvo in mu sugerirali svojo voljo. Toda tudi naše ljudstvo ima svoje poglede na učiteljstvo in ga spoštuje in cenijo, čeprav to nekaterim posameznikom ni po volji.

Tovariške pozdrave Vam pošilja urednik.

Splošne vesti

— **Zadruga »Učiteljski dom«** razpisuje službo upravnika. Prosilci, ki morejo biti samo upokojeni učitelji, naj predložijo svoje prošnje »Učiteljskemu domu« v Ljubljani, Žibertova ulica 27, najkasneje do 8. junija t. l. Pozneje dospelje prošnje se ne bodo upštevale. V prošnji naj prosilci navedejo število družinskih članov in kratek opis svojega življenja. Službo bo nastopiti najkasneje 15. julija 1940.

— **Loterija za dograditev šole.** Krajevni šolski odbor v Lokavcu pri Rimskih Toplicah gradi novo šolsko poslopje, ki je še v surovem stanju. Ker za nadaljevalna dela ni denarnih virov, a je dograditev šole nujna,

pridei krajevni šolski odbor dne 29. junija 1940. loterijo, katere čisti dobiček je namenjen za nadaljevalna dela pri gradnji novega šolskega poslopja v Lokavcu. — Upraviteljstvo šole, odnosno krajevni šolski odbor se obrača zlasti na učiteljstvo s prošnjo, da podpre našo težnjo z vso naklonjenostjo in nam pomaga dograditi novi šolski hram s tem, da čimbolj aktivno pomaga pri razpečevanju srečk. — Ker živimo v nejasni situaciji, zato bo naše delo dvojno težko, toda prav radi tega naj ne bo učitelja med nami, ki bi odklonil svojo pomoč, kajti dvojno potrebna je. Za trud in požrtvovalnost se najtopleje vnaprej zahvaljuje Pavlič Ivan, preds. kraj. šol. odbora; Meta Feldin Kunčeva, šol. upr.

Osebne zadeve

—i V IV./2. položajno skupino je napredoval Mihelič Josip v Ljubljani.

—i V V. položajno skupino so napredovali: Lavrič Pavel v Ljubljani, Omerza Marija v Trbovljah, Štular Franc v Ljubljani, Zenko- vič Ema v Trbovljah, Podlesnik Franica v Ribnici na Pohorju, Mravljak Karel v Zrečah.

—i V VI. položajno skupino so napredovali: Grom Milan v Babnem polju, Bizjan Franc v Trziču, Štubelj Miroslav v Murski Soboti, Golobič Amalija v Seranjevcih, Kamberger Jože v Murski Soboti, Ferencak Edmund, Dol pri Hrastniku, Rojec Ana v Liti, Hribnik Vida v Frankolovu, Setinc Matija pri Sv. Pavlu pri Preboldu, Kurđijan Karolina v Smarjah pri Jelšah, Setin Marija v Smartnem pri Gornjem gradu, Gorup Celestina v Krčevini, Zdešar Dora na Brezjah, Ljubljana-okolica, Kraševac Danica v Toplicah pri Liti, Ozmet Cecilija pri Sv. Tomažu pri Ptuj, Gošutnik Silvester pri Sv. Pavlu pri Preboldu, Bratok Rudolf v Radečah pri Zidanem mostu, Taufer Vida v Stični na Dol., Virant Stanko v Dolnji Lendavi, Verčovnik Josip v St. Ilju pri Velenjah, Pavlič Ivan v Keblju pri Slovenj Gradcu, Osterc Jožica v Kapeli pri Ljutomeru, Zehelj Alfred v Gornjem gradu, Vončina Drago, okr. šolski nadzornik v Črnomlju, Jančigaj Stanislav pri Sv. Juriju ob Taboru, Lenarčič Mihael v Stari lipi pri Črnomlju, Petrič Jerica v Šmihelu pri Novem mestu, Justina Marija v Murski Soboti, Kreft Ana v Ljubljani, Soban Marija v Smarju pri Grosupljem, Jetnik Štefanija v Mariboru, Vindišman Terezija v Hajdini, Pahor Angela, Sv. Kungota, Keržič Franciška, D. M. v Polju, Horvat Janko, Ba-

kovi, Serajnik Angela, Dovje pri Radovljici, Mah Leopold, Šmarje pri Jelšah, Firman Ana, Toplice (Liti), Počak Leopoldina, Radmirje (Gornji grad), Hvala Franc, Krtina, Pfundner Angela, Cerklje pri Kranju, Kambič Rudolf, Vinica, Vončina Majda, Črnomelj, Dular Valerija, Kamni, Jamovič Ivan, Šmarjeta (Novo mesto), Gorup Ernestina, Sv. Florijan (Kojnice), Zagar Marija, Brežice, Kočarič Josip, Sestiba (Dol. Lendava), Toni Terezija, Begunje pri Cerklji, Benedik Marija, Bled, Bambar Ciril, Stara vas (Brežice), Pogačnik Marija, Smlednik, Ivana Rečnik, Sv. Marjeta (Maribor, Levi breg), Jurancič Leopold v Telčah pri Krškem, Kočevar Marica, Studenci pri Mariboru, Mahkota Pavla, Dol pri Hrastniku, Lanšak Marta, Trbovlje, Širjan Marija, Brežice, Pipan Justina, Smartno (Ljubljana-okolica), Zidar Milovan, Lemberger, Hrajer Vida, Hrastnik, Perme Josipina, Vače pri Liti, Militarov Verena, Gornje Pirniče pri Medvodah, Dular Kristijan, Trbovlje, Zukman Verena, Jesenje, Velušček Ivan, Sv. Barbara, Tavčar Ljudevit, Borovnica, Kren Ana, Kočevska Reka, Fran Pavla, Maribor, Mralja Slavko, Slovenj Gradec.

—t »Kmetje včeraj in danes« je naslov najnovejši knjigi, ki jo je spisal Ig. Koprivec, pisatelj i domačin Slovenskih gor, Na 281 straneh se opisuje v lepem pripovednem slogu življenje našega kmetovalca in vinčarja ter najlepših in najzanimivejših delov slovenske zemlje. — Knjiga stane s poštnino vred 66 din. Naročite jo pri Knjižarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani ali njeni podružnici v Mariboru.

Kaj vse pišejo

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

—i Hrvatski učitelji morajo odgovoriti na 1600 vprašanj. Ob zaključku tečaja za šolske nadzornike v banovini Hrvatski je tečajnike obiskal tudi predsednik »Seljačke Sloge« Rudolf Herceg. Obširno jim je govoril o kulturnem dvigu vasi in o nalogah Seljačke Sloge. Inteligenca, zlasti učiteljstvo, mora biti kmetu sotrudnik, toda šele tedaj, ko spozna kmetško življenje in kmetško kulturo, kakršno imajo samo Hrvati, ne pa tudi drugi narodi na svetu. S hrvatskim narodom ne more sodelovati, kdor ne pozna njegovega življenja. Naloga učiteljstva je zatorej, da odgovarja na 1600 vprašanj, ki jih je postavil v svoji »Osnovi« pokojni Ante Radič. Razen tega bo poslej »Hrvatska enciklopedija« dajala vsa navodila in bo kazno, da si to delo nabavi vsaka hrvatska ljudska šola. Prosvetni šef dr. Izidor Škorjač pa je poudaril posebno veselje, da so se tokrat zbrali na tečaju v Zagrebu prvi skupno šolski nadzorniki Hrvati in Srbi. Sodelovanje mora biti v duhu naukov pokojnih bratov Radičev, ki sta postavljala

kmetski stan na prvo mesto in zatorej morajo biti s tem duhom prežeti enako vsi Hrvati in Srbi, nadzorniki kakor učitelji, da bodo lahko prav služili svojemu poklicu. (»Jutro«, 19. V.)

—i »Naš Glas« od 15. maja prinaša daljši uvodni članek pod naslovom: »Draginja in naš obstanek«, v katerem trdi med drugim tudi sledeče: »Za nas Slovence je važno zlasti še to, da je v vsi državi največja draginja v Ljubljani, kjer so se podražile življenjske potrebe po uradnem indeksu že do februarja za 23 %. Nato sledi Beograd s 16 %, Zagreb 14 %, Banja Luka 13.9 %, Novi Sad 13 %, Niš 12 % podražitvijo itd.«

—i »Zavzemite se za trgovstvo.« Pod tem naslovom je izšel članek v »Trgovskem listu« od 17. maja, ki pravi med drugim tudi: »Zakaj hujskanje ravno proti trgovstvu, kakor da je vprav ono povzročitelj draginje? Zakaj pa se ni ne ukrene proti že naravnost katastrofalnemu dviganju cen kmetških proizvodov, te cene rastejo iz dneva v dan in neprestano povečujejo draginjno.«

Mladinska matica

—mm Pravico do knjig Mladinske matice imajo le oni naročniki, ki so plačali 9 obrokov po din 2,50 za »Naš rod« in doplačajo še 10. obrok, to je din 2,50 za knjige. Tisti naročniki, ki niso plačali vseh din 25, knjig ne prejmejo. Če želijo imeti knjige, morajo naročiti še manjkajoče jim številke »Našega roda«, tako da bodo imeli celoten letnik. Deseti obrok za knjige mora biti nakazan najkasneje v prvem tednu junija. Šole prejmejo le toliko garnitur knjig, kolikor imajo celoletnih naročnikov.

—mm Neka šola nas vprašuje, koliko garnitur prejme. Pri prvih dveh številkah je imela 54 naročnikov, od teh dalje pa 71. Šola prejme samo 54 garnitur knjig. Vseh 71 garnitur prejme šola le, če onih 17 učencev, ki niso bili naročniki od začetka, doplačajo naročnino za prvi dve številki.

—mm V letošnjih rednih publikacijah Mladinske matice izidejo sledeče knjige:

1. Josip Ribičič: »Upornice«.
2. Arnošt Adamič: »Ljudje v viharju«.
3. Pavel Kunaver: »Zakladi sveta«.

Vse tri knjige bodo ilustrirane. Ilustracije k »Upornicam« je izdelala Trčkova, Adamičeva povest je ilustriral Jakac, »Zakladi

sveta« pa bodo imeli več fotografskih posnetkov.

—mm Ob koncu šolskega leta razveselite odlične učence z darovi v knjigah. Priporočamo vam posebno knjige naših izrednih publikacij. Zahtevajte cenik!

—mm Še vedno lahko dobite posamezne številke nekompletnih letnikov »Našega roda« pri skupnem naročilu najmanj 10 izvodov po 20 par.

—mm Da ne bo zamere in neljubega presenečenja ob koncu leta, prosimo poverjenike Mladinske matice, da opozorijo vse one naročnike, ki niso naročili vseh števk »Našega roda«, da nimajo pravice do knjig in da jih ne dobijo, če ne naročijo še manjkajočih jim števk.

—mm Število naročnikov se je gibalo pri posameznih letošnjih številkah »Našega roda« takole:

Pri 1. številki	21.100 naročnikov
" 2. "	20.963 "
" 3. "	21.200 "
" 4. "	20.504 "
" 5. "	20.619 "
" 6. "	20.563 "
" 7. "	20.526 "
" 8. "	20.360 "
" 9. "	20.228 "

Leto 1936.: Desetletnica zbora, množestveno vstopanje novih pevcev v zbor in odhod starejših pevcev; najkritičnejše leto za UPZ, ker so hotela učiteljska sreska društva zaradi težkih materialnih izgub odtegniti zboru svojo podporo, vendar do tega, zahvaljujoč se tovariški uvidevnosti, ni prišlo. Zbor je nastopil v Rogiški Slatini (veliko učiteljsko zborovanje) in izvedel še kratko turnejo po Prekmurju z nastopi v Murski Soboti, Ljutomeru in Ptuj.

Leto 1937.: Pevska turneja po Srbiji v proslavo 25letnice njenega osvobojenja (Borovo, Beograd, Kragujevac, Niš, Leskovac, Kumanovo in Skopje).

Leto 1938.: Ljubljana in Maribor (20letnica osvobojenja obmejnih sreskih društev).

Leto 1939.: Pevska turneja po Bosni in Dalmaciji z nastopi v Slavonskem Brodu, Zenici, Sarajevu, Mostarju, Dubrovniku in Splitu. UPZ je nastopil tudi na proslavi 50letnice ustanovitve skupne slovenske učiteljske organizacije v Ljubljani.

Leto 1940.: V vzrokih neuspehov z izvedbo nastopov v tem letu bomo govorili v prihodnjem članku.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Naša gospodarska organizacija

—g Zadružnikom Učit. samopomoči. V zadnjih dneh aprila 1940. Vam je poslala zadružna uprava položnice za nakazilo članskega prispevka. Redni člani so že v veliki večini storili svojo dolžnost. Pogrešamo pa nakazil za večje zneske, ki smo jih sporočili tem članom v zaprtih pismih. Ne odlašajte z nakazili na drugi, tretji mesec, na velike počitnice! Zneski se večajo, plačila so težja, raznih potreb pa vsak dan več.

Šolski radio

—r Torek, 28. maja: Pokrajinska oddaja: »Celje nekoč in danes.« Izvajajo učenci (-ke) I. deške in I. dekliške ljudske šole iz Celja. Vodi g. učitelj Fran Roš. Program: 1. Nekaj uvodnih besed. 2. Mladinski pevski zbor I. deške in dekl. šole v Celju pod vodstvom skladatelja g. Cirila Preglja izvaja pesmi, skladbe Cirila Preglja, večglasno: a) Slovenska zemlja, b) Večerna, c) Osliček in petelinček, d) Pomlad, d) Srečali smo mravljo, e) Črni kos, f) Osamljeno doni zvonček mili (ruska narodna), g) Splayarska. 3. Točki e) sledi razgovor učenec »Celje nekoč« (ogled muzeja in spomenikov). 4. Točki g) sledi razgovor učencev »Celje danes« (ogled mesta in izleti v okolico). 5. Eventualno se dodasta še pesmi, skladbi Vasilija Mirka: h) Jaz bi rad vedel, i) Kako cigani delajo.

Petek, 31. maja: »Mladina na našem Jadranu na izletih in letovanjih.« Opisuje gosp.